

Zuzana Roy

Čaro Waldorfskej pedagogiky a jej démonizácia v slovenských médiách

Chcem písať o tom, čo už siedmy rok zažívam prostredníctvom môjho syna, ktorý najskôr navštevoval štyri roky triedu, v ktorej sa overovala Waldorfská pedagogika v rámci štátnej materskej škôlky a teraz navštevuje 3.ročník základnej školy, kde sa vyučuje výlučne prostredníctvom Waldorfskej pedagogiky.

Upozorňujem, že chcem písať predovšetkým o Waldorfskej pedagogike ako takej, pretože si myslím, že má svoje miesto v systéme vzdelávania i na Slovensku, a veľmi mi na tom záleží, preto prosím, aby tento text v žiadnom prípade nebol vnímaný ako reklama súkr. Wald. škole, i keď sa o nej musím sem-tam zmieniť, pretože vychádzam z vlastnej skúsenosti.

Už siedmy rok mám možnosť pozorovať aký zmysluplný vklad prináša Waldorfská pedagogika do výchovy dieťaťa a ako aj nám rodičom ukazuje cesty a spôsoby, vedúce k lepšej akceptácii dieťaťa ako takého v jeho individualite, k umožneniu mu slobodného vývoja v jeho jedinečnosti, učí nás väčšej dôvere v schopnosti nášho dieťaťa – k schopnosti prijať ho také aké je. ... Waldorfská pedagogika nás učí veľmi veľa. Je na jednej strane jemná, používa pre dieťa veľmi prirodzené spôsoby a nenásilne ho vedie vpred smerom k osobnostnému i vedomostnému rozvoju, na druhej strane dokáže deťom i jasne stanoviť hranice.

V prípade, že cítim, že nie som s niečím spokojná, alebo že niečomu nerozumiem, mám pochybnosti, čo sa z času na čas stáva každému rodičovi, vždy o tom rozprávame s triednou učiteľkou, príp. iným učiteľom, ktorého sa to týka alebo na rodičovskom združení. Nič sa netutlá, nemohla by som tak existovať, všetko sa otvorene preberie, i kritické otázky ... takže k nášmu životu v takejto škole patrí aj aktívne pýtanie sa a spoločné i individuálne hľadanie odpovedí.

Som vlastne veľmi spokojná, sledujem ako môj syn napreduje v škole, v osobnostnom rozvoji, sledujem, čo sa deje v škole, aké projekty sa pripravujú, čo je aktuálne ... skrátka bežný život matky školopovinného dieťaťa. ... až ... na neutíchajúcu šikanu, ktorú pravidelne s istým časovým odstupom zažívame zo strany slovenských médií. A preto vlastne píšem, pričom prinášam výlučne moju vlastnú skúsenosť a názor.

Slovo „Waldorf“, „Waldorfská škola“, Waldorfská pedagogika, ako som si všimla, privádza niektorých ľudí na Slovensku k značne hysterickým reakciám. Mnohí novinári sa do tejto témy zúrivo pustili, pričom však zo samotného spracovania ich príspevkov v médiách (týždenník Týždeň, TA3, Markíza), je mi jasné, že títo ľudia o téme „Waldorf“ v skutočnosti nič nevedia. Vyhľadávajú len senzácie v podobe písania o sekte a akejsi okultnej pedagogike. Z rozhovorov s nimi a ich samotného spracovania témy je jasné, že seriózne si nič nenaštudovali, naše pozitívne skúsenosti ich v skutočnosti vôbec nezaujímajú, darmo sme im vysvetľovali, snažili sa uviesť do problematiky.... Všetko márne.

Všetci vopred prichádzajú do školy s tým, že školu vlastne spravuje sekta, za každým obrázkom vidia duchov, obrazy a príklady, ktoré sa často používajú vo vyučovaní pretože

lepšie korešpondujú s detskou predstavivosťou a fantáziou, vysvetľujú verejnosti doslova a tak sami prispievajú k šíreniu nezmyslov a bludov.

Zopár príkladov:

- napr. stôl ročných období, ktorý stojí vo vstupnej chodbe školy ale má ho aj každá trieda, vyjadruje prostredníctvom naaranžovania rôznych obrázkov, farebných látok, šitých bábik, kvetov, prírodného materiálu – aké ročné obdobie práve prebieha v prírode, príp. aké tradície si ľudia práve pripomínajú – napr. v čase Veľkej Noci tam sú kraslice, baburiatka, zlatý dážď, v lete krásne kvety, v čase Vianoc je tam sneh z vaty, prípadne Betlehem. V poslednej reportáži bol tento stôl označený za „oltárik“ (jasné, veď sme sekta). Takto si to vysvetlila p. poslankyňa Mušková a TV Markíza sa už ďalej nenamáhalo, aby záhadu „oltárika“ rozlúštila. Môžem Vám povedať, že je naozaj silný zážitok často krátko prísť do školy a vidieť akú nádheru opäť naaranžovali učiteľky na Stole ročných období.

- keď im pri poslednej návšteve bolo povedané, že viacero detí z piateho ročníka je chorých, v príspevku to prezentujú ako, že „deti boli vraj choré“... asi chceli navodiť dojem, že sme ich pred nimi schovali (naozaj úsmevné);

- neustále strašia antropozofiou ...údajne my ako rodičia často ani len netušíme o spojitosti waldorfskej pedagogiky s antropozofiou. Rodičia, ktorí sa rozhodli pre tento systém vzdelávania, z mojej skúsenosti, veľmi dobre vedia o tom, že poznanie človeka cez antropozofiu tvorí myšlienkový základ pre vznik Wald.pedagogiky. Nepoznám ani jedného rodiča, ktorý by to nevedel. Viackrát sme to zopakovali aj novinárom, pričom im bolo jasne vysvetlené, že antropozofia ako myšlienkový smer sa na škole vôbec nevyučuje a bolo by to vlastne v rozpore s cieľom slobodného rozvoja dieťaťa, aby sa mu vnucovala antropozofia ako jediná správna cesta; takisto nepoznám rodiča, ktorý by si čo to o antropozofii neprečítal, príp. nejaké texty od R.Steinera (zakladateľa slobodných Waldorfských škôl). Je to dosť náročné čítanie, sama však z tých textov cítim, že ide predovšetkým o umožnenie človeku nájsť cestu k samému sebe, dospieť k „byť sám sebou“.

- novinári neustále opakujú dokola, že deti nemajú knihy – i keď im už bolo stokrát vysvetlené, že deti pracujú s pôvodnými textami (aj nakopírovanými) z originálnych kníh , alebo priamo s originál knihami napr. v rámci jednotlivých projektov. Deti v nižších ročníkoch čítajú texty napr. Ľudmily Podjavorinskej. Môj syn napr. namiesto čítania textov z namixovanej Čítanky, čítal v rámci vyučovania celú slovenskú knihu „Najkrajšie na svete“....atď.

Takto by som mohla ísť rad za radom vetu po vete z každého z týchto novinárskych príspevkov a vysvetľovať a vysvetľovať.

O samotnej kvalite týchto novinárskych výstupov svedčí napokon aj hodnotenie napr. Gabriela Šípoša (v jeho blogu) na články uverejnené v Týždni v októbri 2007, príp. hodnotenia M.Šulíka na www.changenet s názvom „Manipulácia ako za čias Husákových“ , keď sa vyjadruje k „erudovanému“ spracovaniu témy na TA3 z pohľadu filmára.

Musím povedať, že ja sama som veľmi rozhorčená nad takýmto prístupom novinárov a vyprosujem si, ma niekto označoval za sektu a prostredníctvom médií širil nezmysly o tomto type vzdelávania.

Chcem k tejto téme povedať niekoľko poznámok:

- som ako rodič mimoriadne spokojná s tým, ako sa k môjmu synovi správali a správajú učiteľky a učители či už vo Waldorfskej materskej škole alebo na Wald.základnej škole

- vôbec si nemyslím, že my ako rodičia sme zaslepení nejakým idealizmom učiteľov, máme ružové okuliare a zatvárame oči pred skutočnosťou. Práve naopak, rodičia, ktorí umiestnili svoje deti do tejto školy patria medzi rodičov, ktorí sú pomerne najviac informovaní o tom („tajomnom a mystickom“) pozadí školy (ako sa nám to stále podsúva). Pochybujem, či sú rodičia detí, ktoré navštevujú iné typy školy či už štátne alebo cirkevné (pokiaľ nie sú veriaci) lepšie a hlbšie oboznámení s ich pozadím. Mimochodom, vieme čo stojí v pozadí, aká filozofia, aký myšlienkový smer za vyučovacími metódami v našich napr. štátnych školách, v ktorých všetci vieme aká je situácia? Žeby najmodernejšie psychologické poznatky? Nie som „vyznávačka“ Steinerovej filozofie a ani sa aktívne nezaujímam o antropozofiu, ale postupy Waldorfskej pedagogiky sa mi páčia a považujem ich za vhodné a inšpiratívne pre celkový rozvoj dieťaťa.

- my ako rodičia sme boli vopred informovaní akým spôsobom budú deti vyučované, vieme, že idú pomalším tempom ako v bežnej škole, že sa využíva veľa zážitkového vyučovania, pracuje sa s fantáziou, deťom sa vysvetľujú javy spôsobom, ktorý je blízky ich predstavivosti. Ide sa pomalšie, ale keď sme trpezliví, výsledky vidíme. Môj syn v treťom ročníku už celkom dobre ovláda násobilku a myslím, si, že aj rozumie jej podstate – neučí sa ju len memorovaním, pekne sčítuje aj veľké čísla do 1000 aj do riadku aj pod seba, číta už plynule s tým, že čítanie stále precvičujeme a precizujeme. Nezaujímajú ma známky, keď sa učím doma s mojím synom, vidím sama čo vie. Sústreďujeme sa na prácu a precvičovanie učiva – stále mu pripomínam...”chyby nevadia, na tých sa učíme, vadí, keď netrénujeme (učivo)”

- Keďže je stále veľa otázok okolo školy, filozofie, spôsobov, učители nám pravidelne sprostredkujú informácie, odpovedajú na to, čo sa pýtame. Napokon, každý, kto chce, si môže nájsť dostatok informácií k Waldorfskej pedagogike, k jej pozadiu – nežijeme v stredoveku.

- Waldorfská pedagogika bude mať v roku 2019 už 100 rokov. Myslím si, že kritické hlasy na Slovensku by rozhodne mali brať do úvahy takmer 100 ročné skúsenosti z neďalekého zahraničia (Nemecko, Holandsko, severské krajiny), kde sú tieto školy najviac rozšírené a aj tam hľadať odpovede na svoje kritické otázky, na to, ako „sektársky“ sú tieto deti vychovávané, ako „sektársky žijú“, aké ovocie táto pedagogika priniesla cez absolventov týchto škôl. Na Slovensku horlivo kritizujeme niečo, čo má vo svete takmer 100 ročnú tradíciu. Opäť sme na Slovensku „objavili Ameriku“. Milí novinári, choďte sa spýtať na skúsenosti do neďalekých krajín, ktorých kresťanská tradícia je nám blízka. V USA, vo Veľkej Británii sú snahy (ak už nie aj zavŕšené) o začlenenie takéhoto typu školy do siete štátnych škôl, v Rakúsku sa postupy Waldorfskej a Montessori pedagogiky ako inšpiratívne, zavádzajú do štátnych škôl, pozrime sa do Čiech – koľko je tam obecných škôl s týmto spôsobom vzdelávania.

- Waldorfskú školu navštevujú deti pochádzajúce z rôzneho prostredia: ateisti, katolíci, iné kresťanské vierovyznania, židovské vierovyznanie a pod. – napriek tomu nás označujú za sektárov. Mnohí okrem toho, že sa ráno pozdravíme pri príchode do školy, sa nepoznáme, fungujeme ako „bežnej škole”

- Napriek uvedeným reportážam v médiách a rozsiahlym článkom v Týždni, môžem len konštatovať, že príslušní novinári vedia o tomto spôsobe vyučovania veľmi málo, nevedia ako bežne funguje škola, nepoznajú rodičov, nepoznajú výsledky pedagogickej práce, nevedia nič o motivácii našich detí o tom, čo v nich wald.pedagogika zanecháva. Ale napriek tomu píšu. Nehľadajú pravdu, nie sú schopní si vytvoriť vlastný názor a prísť do školy bez predsudkov, nechať na seba to prostredie pôsobiť a vytvoriť si názor. Vo svojej kritike vychádzajú z kritiky 2 rodičov, ktorých deti zo školy odišli. Ale stavať kritiku na tom, že zo školy odišli deti rodičov, ktorí neboli spokojní, a subjektívne pre nich nevybrali vhodný typ školy je scestné – na Slovensku je toľko rôznych škôl a taká migrácia detí medzi školami, že to hovorí jedine o jednom – rodičia hľadajú tú (pre nich subjektívne) „pravú“ školu, ktorá im najviac vyhovuje. Tak je to úplne v poriadku. Z Waldorfskej školy odišli deti a ročne počas školského roka do nej aj prichádzajú ďalšie deti, ktoré neboli spokojné v iných školách. A aj zostávajú. Z triedy môjho syna odišiel jeden chlapec v prvom ročníku a do dnes to tej istej triedy pristúpili dohromady štyri deti.

Ja si želim, aby na Slovensku mohli pôsobiť aj Waldorfské materské, základné a dokonca i stredná škola, pretože:

- keď to spätne hodnotím, myslím si, že som môjmu synovi nemohla vybrať lepšiu škôlku ako bola Waldorfská – blízka deťom svojím duchom, prístupom učiteliek, prírodným zariadením, spôsobom výchovy, slobodou a rešpektovaním osobnosti dieťaťa, o ktorej sa deťom v iných triedach štátnej škôlky mohlo len snívať. Bolo úžasné pozorovať, ako majú deti v materskej škole stanovený presný rytmus dňa, týždňa, i roka, ktorý im dáva pocit bezpečia, predvídavosti, istoty. Bolo úžasné pozorovať, ako nás učiteľky nabádali k tomu, aby sme deťom viac a často spievali, aby sme im čítali veľa rozprávok, aby sa mohli do sýtosti vyhrať, aby deti mohli zakúsiť prírodu v každom počasí. Naše deti sa v škole mohli dosýta vyhrať, mohli sa zašpiniť (mali oblečenie na zašpinenie), mohli liezť na stromy (pod dozorom učiteľky), mohli okusovať svet okolo seba. Pracovali s prírodným materiálom, už v škôlke sa učili šiť, tkať ... chlapci i dievčatá. Môj syn si v 6 rokoch zašil napr. diery na pančuškách. Dnes už vie aj háčkovať a štrikovať, pracuje s hlinou (robí keramiku), vyrezávajú z dreva.

Deti v škôlke napr. pravidelne každý štvrtok piekli – učili sa, zažívali ako sa robí chlieb – od namletia zrna na mlynčeku, po spracovanie cesta, upečenie a zjedenie. Dnes už na školskej záhrade sadia zrno a počas roka sa budú učiť ďalej ako rastie, čo sa s ním ďalej robí, kým vznikne chlieb ... sami vlastnou skúsenosťou. ... (Takže žiadna angličtina a nemčina od útleho veku v škôlke s jedinou vidinou ... dieťa ako budúci manažér – ale to je samozrejme vec slobodného výberu rodičov).

Veľa ľudí je hystericky ohúrených „nebezpečenstvom“ Waldorfskej pedagogiky – ja mám pocit, že Waldorfská pedagogika nie je nič nové, práve naopak, bola tu s nami už tisícročia, v našich starých mamách, v ich rozprávkach, v ich šití, v ich zásterách, v ich práci na záhrade, starostlivosti o prírodu a zvieratá, v ich modlitbách... Nie, Waldorfská pedagogika nie je nič nové... nové je len pomenovanie a vyzdvihnutie do popredia toho, čo človeku prospieva ... na rozdiel od chladného, preťažného, nepríťažlivého prístupu v štátnych školách, ktorý je tak náročný pre učiteľov i žiakov.

- môj syn je veľmi spokojný aj na základnej škole. Je to neuveriteľné, ale teší sa do školy, pýta sa do školy, keď je chorý. Má dobrú učiteľku, sama vidím, ako jej záleží na triede, na jednotlivých deťoch, ako dbajú na individualitu ale na druhej strane aj na kolektívny život v triede.

- Prostredie WŠ – myslím tým exteriéry a interiéry – je, podľa mňa, veľmi blízke dieťaťu...veľa prírodných materiálov, dôraz sa kladie na spojitosť s prírodou, na jednoduchosť a tvorivosť...nemáme tam žiadnych Miky Mausov, žiadne krikľavé farby a umelohmotné hračky – máme tam veľa dreva, kvetov, nástrojov na spracovanie dreva, dielničku na ručné práce, veľa vlny, nití, máme tam krosná na tkanie, veľa krásnych drevených hračiek v škôlke

- Tempo v škole je iné ako v „bežných školách“, boli sme o tom vopred informovaní. Ak to rodičovi nevyhovuje, má možnosť odísť. Ja to napríklad riešim tak, že so synom viac doma čítam alebo počítam a precvičujem matematiku alebo aj cudzí jazyk. Je pre mňa však stokrát podstatnejšie, že môj syn chodí rád do školy, má radosť z učenia, z poznávania, má výborný vzťah ku knihám (samozrejme sme ho k tomu viedli aj my od malička), rád číta. Všeobecne si myslím, že naše deti zo štátnych škôl majú preto tak slabé výsledky v rôznych medzinárodných testoch, pretože sa učia len memorovať, zaťažujú len svoju pamäť, „nezaťažujú“ svoj život. Majú tak veľa učenia, sú takí preučení, až z toho nič nevedia. Na to, aby mohli zvládnuť kvantum učiva v jeden deň, musia z hlavy okamžite vyhodiť, to čo sa učili predchádzajúci deň, aby sa im tam učivo nového dňa zmestilo. A tak len vyhadzujú a nahadzujú bez trvalého efektu nielen vo vedomostiach, ale aj v pozitívnom prežitku školy ako takej.

- Môj syn má veľmi kladný vzťah k nemčine – je tretiak a vie perfektne po nemecky. Učil sa sám cez rozprávky, cez televíziu, nemčina ho veľmi baví aj v škole

- Môj syn má rád svojich učiteľov!

Aby to nevyzeralo ako z rozprávky, čo sa nám neustále podsúva, že to vidíme ideálne, s ružovými okuliarmi a pod. – riešime v tejto škole úplne bežné problémy, ako aj v iných školách – s disciplínou detí, rôzne výchovné problémy, s financiami a pod. Je to úplne bežné prostredie, ale je tam aj čosi navyše. A práve táto pridaná hodnota, podľa môjho názoru, veľmi prirodzená pre človeka, mňa ako matku veľmi oslovila. Chcem touto cestou aj povzbudiť rodičov, ktorí hľadajú pre dieťa školské prostredie rešpektujúce potreby dieťaťa, aby sa nebáli utvoriť si vlastný názor, nech sa nenechávajú odradiť mediálnymi konštruktami, ktoré skutočnosť zámerne prekrúcajú. Škola je otvorená, nikto nič netutle, nekamufľuje, máme aj mesačné slávnosti, kde vystupujú jednotlivé triedy s programom, na ktorom predstavujú, čo sa práve naučili, čomu sa práve venujú – každý je vítaný. Každý sa môže prísť pozrieť a utvoriť si názor, aká sme „sekta“.

Ešte k otázke konkurencieschopnosti týchto detí v profesionálnom živote: objavil sa názor, že ako tieto deti obstoja v tvrdej konkurencii vo svojom profesionálnom živote, keďže sa s konkurenciou nestretávajú v škole napr. v podobe známkovania a naopak sú vedené ku kooperácii, k tolerancii slabších napr.. Ja si nemyslím, že známkovanie vedie k schopnosti obstať v konkurencii – podľa mojich skúseností vedie výlučne k nálepkovaniu žiakov, ak si raz trojkár, aj ním zostaneš, ak si jednotkár, tiež ním pravdepodobne zostaneš. Presun medzi onálepkovaním najmä smerom k lepším známkam je veľmi výnimočný, ak vôbec možný. Z mojej školskej praxe (žiačky a študentky) si na taký prípad nepamätám. Keďže sa vo Wald.škole neznámkuje, vnímam to tak, že každý má možnosť ísť svojím vlastným tempom bez onálepkovania – či je taký alebo onaký. Moja vlastná skúsenosť mi hovorí, že v konkurencii môžem jedine obstať, ak som schopná byť sama sebou, vážiť si samu seba, pracovať na sebe, čo nevyklučuje schopnosť počúvať iných a kooperovať. Tak vít'azím ja.

Cesta porovnávania sa v rámci konkurencie, stresu, či obstoím, či sú iní lepší, podľa môjho názoru nie je ten správny chodníček k víťazstvu.

A na záver, čo sa týka vyvolávania duchov a podobných nezmyslov, ktoré sa nám pripisujú: Áno, priatelia, podarilo sa nám vyvolať ducha láskavého prístupu k dieťaťu, ducha spolupráce rodiča s učiteľom, ducha radosti z učenia a poznávania, ducha znovuobjavenia krásy prírody... a teraz ešte musíme vyvolať ducha bojovnosti, keďže sa musíme neustále brániť proti rôznym mediálnym výpadom.